

**แนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4
ของโรงเรียนเครือข่ายพรุพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สุราษฎร์ธานี เขต 3**

**A GUIDELINE TO ENCOURAGE LEARNING LOSS RECOVERY BASE ON THE FOUR
IDDHIPADA OF SCHOOLS CLUSTER IN PHRUPHI-KHUANSRI UNDER SURATTHANI
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3**

¹ณัฐธิดา ตรีพันธ์ Nattida Treephan

²พระครูพิจิตรศุภการ Phrakhruphichitsupakarn

³มะลิวัลย์ โยธารักษ์ Maliwan Yotharak

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: nattida1211@gmail.com

Article Received: February 24, 2025. Revised: April 17, 2025. Accepted: April 22, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนเครือข่ายพรุพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้อง 15 คน การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่างแนวทาง 5 คน และสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา การสนทนา และนำมาเขียนเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ พบว่า สถานศึกษาปรับหลักสูตร เพื่อรองรับผู้เรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ แต่ครูยังไม่ได้รับการอบรมที่เพียงพอทำให้เกิดความเข้าใจผิด ขาดความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ส่งผลให้การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนไม่เต็มที่ ขาดระบบการ จัดการข้อมูลที่ทันสมัย ผู้เรียนขาดความร่วมมือและความสนใจในกิจกรรม เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง ทรัพยากร ทำให้บุคลากรและนักเรียนไม่ได้รับการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง 2) ผลการศึกษาแนวทาง มีแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ 7 มาตรการ ประกอบด้วย (1) ออกแบบกระบวนการจัดการ เรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน (2) เสริมพลังพัฒนาครู และ ผู้บริหารสถานศึกษา (3) สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (4) พัฒนากล้องดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยง ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา (5) สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกาย และสุขภาพจิต (6) ยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (7) จัดสวัสดิการ ความปลอดภัย สร้างขวัญและกำลังใจ ซึ่งประยุกต์ใช้กับหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย (1) ฉันทะ (ความพึงพอใจ) (2) วิริยะ (ความเพียรพยายาม) (3) จิตตะ (ความมุ่งมั่นเอาใจใส่) (4) วิมังสา (ความ

ใคร่ครวญในงานที่ทำ) และ 3) การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่ามีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้จริง
คำสำคัญ: การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้, อิทธิบาท 4, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to study the condition of learning loss recovery, 2) to study the strategies for promoting remedial learning loss recovery measures based on the Four Iddhipadā, 3) to propose strategies for promoting remedial learning loss recovery measures based on the Four Iddhipadā in the Phruphi-Khuansri network schools under the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 3. This was qualitative research. The data were collected by in-depth interviews with 15 key informants, 5 experts and focus group by 7 qualified persons. The qualitative data were analyzed using content analysis and thematic analysis, followed by descriptive writing.

The results of the study were as follows: 1) The condition of learning loss recovery, founded that educational institutions had adjusted their curricula to accommodate students that learning loss. However, teachers had not received sufficient training, leading to misunderstandings. The lack of collaboration from all sectors had hindered access to external learning resources. Additionally, there was an absence of a modern data management system. The students were not engaging in learning activities, and there were still discrepancies in resource accessibility. These factors had hindered both educators and students from continuously developing their skills. 2) The study of strategies to promote learning loss recovery measures based on the Four Iddhipadā principles, identified 7 essential measures for recovering from learning loss: (1) Designing a new learning management process to respond to changing contexts and student needs. (2) Empowering the development of teachers and school administrators. (3) Fostering effective collaboration in learning management among schools, teachers, parents, communities, and all relevant sectors. (4) Developing a digital library for open learning and integrating educational information systems. (5) Cultivating a positive attitude towards learning and promoting students' well-being, Both physically and mentally. (6) Enhancing learning management through systematic and effective use of technology. (7) Providing welfare, ensuring safety, and boosting morale. These measures were aligned with the Four Iddhipadā, which included: (1) Chanda (Satisfaction), (2) Viriya (Effort), (3) Citta (Concentration), (4) Vimāṇsā (Reflection). 3) The presentation of guidelines for promoting revival measures for learning loss based on the Four Iddhipadā principles were found to be appropriate, feasible, and beneficial. It could be implemented in practice.

Keywords: Learning Loss Recovery, The Four Iddhipadā, Primary School

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์และเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศและสังคม ประเทศไทยจึงต้องปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม ผู้เรียนสามารถแข่งขันและร่วมมือในระดับสากลได้อย่างสร้างสรรค์ การศึกษาที่เป็นประโยชน์ต้องสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่นได้ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามมาตรฐานการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีการวางแผนและประเมินผลที่สอดคล้องกัน ทั้งจากการสังเกตและการปฏิบัติจริง เพื่อสะท้อนความรู้ ความสามารถ และพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม รวมถึงค่านิยมที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน (พัชญ์พิชา จันทา, 2563)

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เป็นการเสื่อมถอยของความรู้ของผู้เรียนหรือการสูญเสียโอกาสทางการเรียนรู้ที่ควรได้รับในช่วงเวลาปกติของปีการศึกษา ซึ่งสามารถเกิดขึ้นจากเหตุการณ์ต่างๆ เช่น การหยุดยาวของโรงเรียนในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ที่ทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามปกติ ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก คือ ภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ที่สะท้อนถึงการลดลงของผลการเรียนรู้ในวิชาต่างๆ ตามหลักสูตร ภาวะถดถอยเชิงคุณลักษณะการเรียนรู้ ที่เกี่ยวข้องกับการลดลงของความตั้งใจในการเรียน ความพยายาม และแรงจูงใจ รวมถึงการเกิดความเครียด ความวิตกกังวล การขาดทักษะทางสังคมและความเสี่ยงที่จะออกกลางคัน นอกจากนี้ ภาวะถดถอยยังมีผลกระทบต่อทักษะทางกายภาพ สุขภาพจิต และความเป็นอยู่ของผู้เรียนด้วย (อิทธิพัทธ์ สุตันทพรกุล และคณะ, 2564)

จากผลกระทบดังกล่าวได้มีการนำมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ 7 มาตรการ มาปรับใช้ในสถานศึกษา ได้แก่ 1) ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน 2) เสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา 3) สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 4) พัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 5) สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต 6) ยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และ 7) จัดสวัสดิการ ความปลอดภัย สร้างขวัญและกำลังใจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)

การจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาทักษะให้เยาวชนสามารถอยู่รอดในสังคมปัจจุบันและอนาคต จำเป็นต้องพัฒนาจิตสำนึกต่อโลกและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการรู้เท่าทันและการใช้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยการนำหลักธรรม "อิทธิบาท 4" มาใช้ในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ฉันทะ (ความพึงพอใจ) วิริยะ (ความเพียรพยายาม) จิตตะ (ความมุ่งมั่นเอาใจใส่) วิมังสา (ความใคร่ครวญในงานที่ทำ) หลักอิทธิบาท 4 นี้จะช่วยให้การศึกษาและการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพ (พระจักร จกกวโร (เหมือนปิ่น), 2561)

โรงเรียนเครือข่ายพุทธิ-ควนศรี (2566) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดิมได้ ต้องปรับเปลี่ยนมาเป็นการเรียนออนไลน์ แต่ก็ยังไม่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดีขึ้นจึงได้มีการดำเนินโครงการควบคุมและเฝ้าระวังป้องกันโรคโควิด-19 โดยการอบรมสร้างความตระหนักแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับการป้องกันโรค ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาชั่วคราวเท่านั้น เพื่อให้การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จำเป็นต้องนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนของโรงเรียนเครือข่ายพรพี-ควนศรี ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อมิให้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สะสมมากยิ่งขึ้นจึงต้องการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนเครือข่ายพรพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนเครือข่ายพรพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนเครือข่ายพรพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ มี 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาและสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหา ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความถูกต้องของภาษา พร้อมทั้งหาคุณภาพเครื่องมือ โดยวิเคราะห์หาค่า IOC คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 แล้วนำไปสัมภาษณ์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 15 คน ดำเนินการนำรายละเอียดจากการสัมภาษณ์มารวบรวมเรียบเรียง และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน 2) เสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา 3) สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 4) พัฒนาลัทธิสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 5) สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต 6) ยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และ 7) จัดสวัสดิการ ความปลอดภัย สร้างขวัญและกำลังใจ เพื่อจัดทำร่างแนวทาง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ตรวจร่างแนวทางด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 รูป/คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการ

คัดเลือก ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบประเมินการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งประกอบด้วย 7 มาตรการ โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ฉันทะ (ความพึงพอใจ) 2) วิริยะ (ความเพียรพยายาม) 3) จิตตะ (ความมุ่งมั่นเอาใจใส่) 4) วิมังสา (ความใคร่ครวญในงานที่ทำ) ซึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบันทึกการสนทนากลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนเครือข่ายพรุพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า โรงเรียนได้ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของบริบทและความต้องการของผู้เรียน โดยการปรับหลักสูตรเพื่อรองรับผู้เรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ผ่านการเชื่อมโยงเนื้อหากับชีวิตจริงและส่งเสริมการเรียนรู้แบบรายบุคคล ขณะเดียวกันก็มีการส่งเสริมการทำงานร่วมกันของครูและผู้เรียนผ่านกิจกรรมต่างๆ แต่ยังพบข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลาในการทำแผนพัฒนารายบุคคลและการขาดการอบรมครูในด้านการใช้เทคโนโลยีในการสอน โรงเรียนมีการพัฒนาครูและผู้บริหารอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมพลังในการใช้เทคนิคการสอนใหม่ๆ และการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน รวมถึงการสร้างช่องทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมที่ตรงกับความสนใจของผู้เรียน แต่ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ขาดเทคโนโลยี โรงเรียนพัฒนาค้นสื่อดิจิทัลเพื่อให้ผู้เรียนสามารถทบทวนบทเรียนออนไลน์ได้ แต่ยังขาดการเผยแพร่ข้อมูลให้ผู้ปกครองเข้าถึง นอกจากนี้โรงเรียนยังส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียนทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยการจัดกิจกรรมสุขภาพจิต แต่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดความร่วมมือจากบางกลุ่มนักเรียนและครูที่ขาดทักษะในการให้คำปรึกษา ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยียังเผชิญกับปัญหาการขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญและงบประมาณจำกัด ด้านการจัดสวัสดิการและความปลอดภัยให้ครูยังมีปัญหาในการจัดอบรมความปลอดภัยอย่างต่อเนื่องและภาระงานที่สูงเกินไป จึงควรมีการอบรมและประเมินผลงานให้ชัดเจนเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ

2. แนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนเครือข่ายพรุพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ประกอบด้วย 7 มาตรการ โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ฉันทะ (ความพึงพอใจ มีใจรักในสิ่งที่ทำ) 2) วิริยะ (ความเพียรพยายาม ทำไปเรื่อยๆ จนประสบผลสำเร็จ) 3) จิตตะ (ความมุ่งมั่นเอาใจใส่ ตั้งใจทำด้วยปัญญา) และ 4) วิมังสา (ความใคร่ครวญในงานที่ทำ หาเหตุผลและตรวจสอบ รู้จักทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุง) ได้แก่

2.1 ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน โดยจัดการประชุมครู เพื่อออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์และพิจารณาวิธีการแก้ไขปัญหาก็เหมาะสม และดำเนินการตามแผนการออกแบบ มีการบันทึกวิเคราะห์ข้อมูล และตรวจสอบประเมินผล จากนั้นจัดการประชุม (PLC) ร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์

2.2 เสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ซึ่งจะประเมินครูก่อนการอบรมเพื่อวิเคราะห์จุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนาเพื่อกำหนดขอบข่ายที่จะใช้เป็นเนื้อหาในการอบรม จากนั้นดำเนินการอบรม สะท้อนผลหลังจากจบกิจกรรม และมีการประเมินครูหลังการอบรม

2.3 สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยจัดการประชุม เพื่อสร้างเครือข่าย จากนั้นนำเสนอข้อมูล และสภาพปัญหา เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนนำเสนอบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน กำหนดบทบาทและหน้าที่ของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน และมีปฏิทินกำกับ ช่วยในการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

2.4 พัฒนาลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา มีการวางแผนการจัดสรรงบประมาณ ค้นหาและเลือกใช้แหล่งสื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่เหมาะสม นำสื่อดิจิทัล มาใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ สร้างคู่มือการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับผู้ปกครอง และรายงานผลการใช้สื่อดิจิทัล

2.5 สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต โดยมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนในการฟื้นฟูสุขภาพกายและจิตให้กับผู้เรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมโดยให้เครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วม จากนั้นกำกับ ติดตาม ประเมินผล และปรับแผนการเรียนรู้ให้เหมาะสม

2.6 ยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยประชุมการจัดวางระบบในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการเปิดช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย สนับสนุนงบประมาณในการจัดสรรสัญญาณอินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์สื่อสารที่พร้อมใช้งาน และคอยติดตาม ดูแลบำรุงรักษาอุปกรณ์เครื่องมือ

2.7 จัดสวัสดิการ ความปลอดภัย สร้างขวัญและกำลังใจ โดยจัดการประชุมครู เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันร่วมกันทำข้อตกลงกับครูทุกคนในโรงเรียนและเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน จากนั้น ประเมินผลตามเกณฑ์ที่กำหนด จัดกระบวนการ PLC โดยให้ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้นำในการ PLC และประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นการยกย่อง

3. การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยจัดการสนทนากลุ่มด้วยรูปแบบออนไลน์ผ่าน Google Meet ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของแนวทาง แนวทางการดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล โดยผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลข้อค้นพบที่สำคัญมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. จากผลการศึกษาสภาพการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนเครือข่ายพรุพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า โรงเรียนได้ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่เพื่อรองรับผู้เรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงเนื้อหาบทชีวิตจริง ส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคลและการทำงานร่วมกัน แต่ยังมีปัญหาเรื่องการอบรมครูและการใช้เทคโนโลยี การมีส่วนร่วมระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชนช่วยให้กิจกรรมตรงความต้องการของผู้เรียน แต่ยังขาดความร่วมมือในบางส่วน การพัฒนาลังสื่อดิจิทัลและสุขภาวะผู้เรียนยังไม่เต็มประสิทธิภาพเนื่องจากข้อจำกัดด้านบุคลากรและทรัพยากร สถานศึกษาควรฝึกอบรมครู ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี และสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ การยกระดับการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น และการจัดสวัสดิการที่โปร่งใสและต่อเนื่องจะช่วยสร้างขวัญกำลังใจให้ครูและบุคลากร การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการ

เรียนรู้ประกอบด้วย 7 มาตรการ เป็นไปตามแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ที่ได้กำหนดว่า มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ประกอบด้วย 7 มาตรการ ได้แก่ 1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน 2) เสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา 3) สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 4) พัฒนาค้นคว้าสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิด และเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 5) สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต 6) ยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และ 7) จัดสวัสดิการ ความปลอดภัย สร้างขวัญและกำลังใจ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของวรวิญญา ประพันธ์ (2566) ที่พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยรวม 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ และความต้องการจำเป็นในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมจัดการเรียนรู้ของครูการส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ 2) แนวการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน มีองค์ประกอบ 4 ด้าน มีแนวทาง 26 แนวทาง ได้แก่ ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้มี 8 แนวทาง ด้านการส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน มี 6 แนวทาง ด้านการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมจัดการเรียนรู้ของครูมี 6 แนวทาง และด้านการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ มี 6 แนวทาง โดยแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้โดยรวมมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 ระดับมากที่สุด

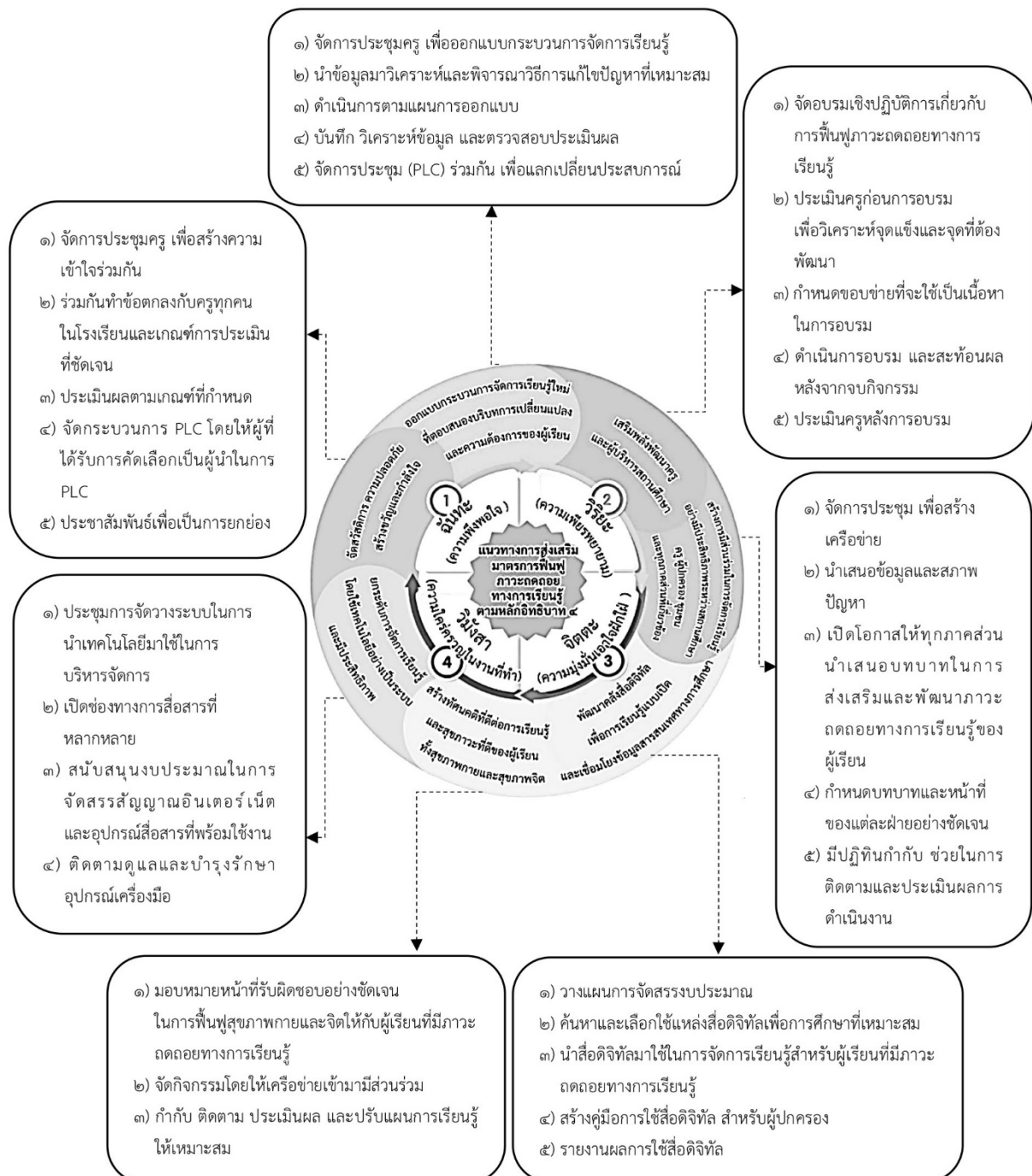
2. ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนเครือข่ายพรพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ประกอบด้วย 7 มาตรการ ได้แก่ 1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน 2) เสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา 3) สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 4) พัฒนาค้นคว้าสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 5) สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต 6) ยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และ 7) จัดสวัสดิการ ความปลอดภัย สร้างขวัญและกำลังใจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) ซึ่งการที่จะดำเนินงานให้สำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายผู้บริหาร ครู และบุคลากร จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ดีใช้ในการดำเนินงานฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ คือ หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ฉันทะ หมายถึง ความพึงพอใจ ความมีใจรักใคร่สิ่งที่ทำและพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้นๆ ให้สำเร็จอยากให้งานนั้นหรือสิ่งนั้นบรรลุ 2) วิริยะ หมายถึง ความเพียรพยายาม ความอดทนอดกลั้นบากบั่นก้าวไปใฝ่สู่มิยอมท้อถอยท้อถอยต่ออุปสรรคต่างๆ และความยากลำบาก กล้าทำ ทำไปเรื่อยๆ จนประสบผลสำเร็จ 3) จิตตะ หมายถึง ความมุ่งมั่นเอาใจใส่ฝักใฝ่ ความมีจิตผูกพันจดจ่อเฝ้าคิดเรื่องนั้นใจอยู่กับงานนั้นไม่ปล่อยไม่ห่างไปไหน ทำด้วยปัญญา รู้จักพิจารณาใคร่ครวญ

ตรวจหาสาเหตุด้วยความรอบคอบ และ 4) วิมังสา หมายถึง ความใคร่ครวญในงานที่ทำ การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบ รู้จักทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุง สอดส่องในเหตุและผลแห่งความสำเร็จ สอดคล้องกับพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2551) ได้กล่าวว่า อิทธิบาท แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ ซึ่งจำแนกไว้ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ฉันทะ หมายถึง ความพอใจในฐานะที่เป็นสิ่งที่ตนว่าดีที่สุด ถูกต้องแล้ว ก็ลงมือทำด้วยความรัก ความพอใจของตน 2) วิริยะ หมายถึง ความพากเพียรพยายาม หมายถึง การทำที่ติดต่อกันไม่ขาดตอนเป็นระยะยาวจนประสบความสำเร็จ คำนี้มีความหมายของคำว่า กล้าทำ ทำไปเรื่อยๆ จนประสบผลสำเร็จ 3) จิตตะ หมายถึง ความไม่ทอดทิ้งสิ่งนั้น ไปจากความรู้สึกของตัว ควรทำตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ให้บรรลุเป้าหมาย 4) วิมังสา หมายถึง ความสอดส่องในเหตุและผลแห่งความสำเร็จ เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ให้ลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นไปตลอดเวลา มีความหมายที่ตรงกับ คำว่าปัญญามีความรอบรู้ อย่างรอบครอบเต็มที

3. จากผลการนำเสนอแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนเครือข่ายพุทธิ-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ทุกองค์ประกอบ ซึ่งการที่จะดำเนินงานให้สำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายผู้บริหาร ครู และบุคลากร จะต้องร่วมมือกันและคำนึงถึงหลักคุณธรรมที่นำมาใช้ประกอบกับ 7 มาตรการ ได้แก่ 1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน 2) เสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา 3) สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 4) พัฒนาล้างสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 5) สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต 6) ยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ 7) จัดสวัสดิการ ความปลอดภัย สร้างขวัญและกำลังใจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) ซึ่งการนำหลักอิทธิบาท 4 มาบูรณาการกับการดำเนินงานสอดคล้องกับแนวคิดของสุทธิพงษ์ ศรีวิชัย (2550) ที่ได้กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท 4 มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะว่าการฝึกหัดคนให้มีคุณธรรมตามหลักอิทธิบาทธรรม 4 นี้จัดเป็นการใช้ปัญญาในการพิจารณาหาเหตุผล และกระบวนการทำงาน โดยวิมังสาเป็นผลของจิตตะ คือ เมื่อตรวจตราดูแล้วเห็นว่า การทำงานของตนยังบกพร่องอยู่หรือผิดวัตถุประสงค์ อีกอย่างหนึ่งคือพิจารณาหาเหตุผลในการทำงานตามขั้นตอนงานที่ลงมือทำแล้วนั้นได้ผลเป็นขั้นๆ อย่างไร เป็นการทบทวนผลว่าเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่ถ้าได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจหรือได้ผลที่ไม่พึงปรารถนาก็จัดการแก้ไขหรือปรับปรุงตามกระบวนการอิทธิบาท 4 นั้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของชนกนาฏ ยิ่งอุปการ และจิตตินันท์ บุญสิทธิกุล (2561) ที่พบว่า 1) ภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนจากแบบวัดความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ากิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท 4 ต่อการเพิ่มความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค สามารถเพิ่มความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) นักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนจากแบบวัดความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคภายหลังการทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ากิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท 4 ต่อการเพิ่มความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค สามารถเพิ่มความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคกับนักเรียนกลุ่มทดลองได้มากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัย คือ แนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนเครือข่ายพรุพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยสรุปองค์ความรู้การวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลัก อิทธิบาท 4 ของโรงเรียนเครือข่ายพรุพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ดังนี้ แนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนเครือข่ายพรุพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีการดำเนินงาน 7 มาตรการ ประกอบด้วย 1) ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน 2) เสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา 3) สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 4) พัฒนาค้นสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 5) สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต 6) ยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ 7) จัดสวัสดิการความปลอดภัย สร้างขวัญและกำลังใจ โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ คือ หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ฉันทะ ความพึงพอใจ ความมีใจรักใคร่สิ่งที่ทำและพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้นๆ ให้สำเร็จอยากทำงานนั้นหรือสิ่งนั้นบรรลุ 2) วิริยะ ความเพียรพยายาม ความอาจหาญกล้า กล้าบากบั่นก้าวไปสู่วิถีไม่ยอมท้อถอยไหวกลัวต่ออุปสรรคต่างๆ และความยากลำบาก กล้าทำทำไปเรื่อยๆ จนประสบผลสำเร็จ 3) จิตตะ ความมุ่งมั่นเอาใจใส่ใฝ่ ความมีจิตผูกพันจดจ่อเฝ้าคิดเรื่องนั้นใจอยู่กับงานนั้นไม่ปล่อยไม่ห่างไปไหน ทำด้วยปัญญา รู้จักพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบหาสาเหตุด้วยความรอบคอบ 4) วิมังสา ความใคร่ครวญในงานที่ทำ การใช้ปัญญาพิจารณา หมั่นใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบ รู้จักทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุง สอดส่องในเหตุและผลแห่งความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยมาปรับใช้ในการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามบริบทของสถานศึกษา
 - 1.2 สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการนำหลักอิทธิบาท 4 มาปรับใช้ในการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้
 - 1.3 สถานศึกษาควรมีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาทักษะการทำงานให้กับผู้รับผิดชอบการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และนำผลการประเมินมาปรับปรุง แก้ไขพัฒนา ให้เกิดความต่อเนื่อง
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการศึกษาเรื่องรูปแบบและการประเมินผลการวิจัย เรื่องแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาอื่น
 - 2.2 ควรศึกษาปัจจัยการเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามลักษณะบริบทของสถานศึกษาต่างเครือข่าย
 - 2.3 ควรมีการวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ระดับเขตพื้นที่ เพื่อดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชนกนาฏ ยิ่งอุปการ และจิตตินันท์ บุญสุธิกุล. (2561). ผลของกิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท 4 ต่อการเพิ่มความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจรัสพิชากร จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 29(2), 76-85.
- พระจักร จกกวโร (เหมือนปิ่น). (2561). การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2551). ทำอย่างไรจึงจะเรียนเก่ง. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัชัญพิชา จันทา. (2563). แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- โรงเรียนวัดควนศรี. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปี ปีการศึกษา 2566. สุราษฎร์ธานี: โรงเรียนวัดควนศรี.
- วรัญญา ประพันธ์. (2566). แนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้. สมุทรปราการ: เอส. บี.เค.การพิมพ์.
- สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย. (2550). หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์. ใน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ. (2564). การศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19: สภาพการณ์บทเรียนและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้. รายงานวิจัย. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.